

BESLUT
2022-10-19

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 19 juli 2022

Saken

Merkostnadslån

Nämndens beslut

Nämnden avslår överklagandet.

Nämndens beslut får enligt 6 kap. 11 § tredje stycket studiestödslagen inte överklagas.

Ärendet

NN, som sökt och beviljats halvtidsstudiemedel för att studera heltid under perioderna 15 augusti – 23 december 2022 och 9 januari – 2 juni 2023, ansökte även om merkostnadslån för undervisningsavgift med 50 000 kronor för vardera perioden. NN bifogade ett dokument från lärosätet som visar att hon ska betala 47 000 kronor för den första terminen och 47 000 kronor för den andra terminen.

CSN beviljade NN merkostnadslån för undervisningsavgift med ett belopp om 23 500 kronor per termin, totalt 47 000 kronor för läsåret 2022/2023. I skälen till beslutet angav CSN att eftersom NN har studiemedel för deltidsstudier på eftergymnasial nivå, kan hon få högst 1 545 kronor per vecka vid heltidsstudier under år 2022.

NN överklagade beslutet och anförde i huvudsak följande. Till hösten börjar hon en tvåårig utbildning som bedrivs på heltid. Eftersom hon har studerat tidigare har hon endast 34 av 240 veckor kvar med studiemedel. För att fördubbla antalet veckor som hon kan få studiemedel har hon ansökt om studiemedel på halvtid, efter att fått det rådet från CSN. Den som gav henne det rådet försäkrade att detta inte skulle påverka merkostnadslånet eftersom studietakten fortfarande är på heltid, även om studiemedlet är på halvtid. Dock har hon nu endast blivit beviljad 23 500 kronor i merkostnadslån per termin, trots att hon sökt om 47 000 kronor per termin för att täcka hela undervisningsavgiften. I beslutet hänvisar CSN till studiestödsförordningen (2000:655) 3 kap. § 13 c, där det står att summan på merkostnadslån räknas utifrån den studietakt som undervisningen ges på. När hon fått CSN:s beslut kontaktade hon CSN och fick prata med en specialist som uppgav att det rörde sig om en gråzon

och hon kunde inte uppge någon mer rättslig grund för beslutet. Av informationen på CSN:s hemsida står följande: *Beloppet per vecka är olika beroende på vilken nivå du studerar på och om du studerar på heltid eller deltid. Du kan inte låna mer än vad den faktiska undervisningsavgiften är. Om du studerar på deltid blir veckobeloppet mindre.* Det står alltså att merkostnadslånet påverkas om man studerar på deltid, inte om man har studiemedel på deltid. Det står också att merkostnadslånet kan påverkas om man tidigare varit beviljad merkostnadslån, vilket hon inte varit. Hon kommer alltså att studera på heltid och anser därför att hon har rätt till ett merkostnadslån som täcker studieavgiften för de 68 veckor som hon tar ut halvtidsstudiemedel.

CSN överlämnade överklagandet och handlingarna i ärendet samt upplyste om att myndigheten inte funnit skäl att ändra det överklagade beslutet.

CSN har därefter, på nämndens begäran, inkommit med ett yttrande och anfört i huvudsak följande. För studier på eftergymnasial nivå får merkostnadslån för undervisningsavgift lämnas med högst 6,4 procent av prisbasbeloppet per vecka vid studier på heltid och med högst 3,2 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid. NN bedriver studier på heltid men har endast ansökt om studiemedel för studier på 50 procent av heltid. Frågan är om hon har rätt till merkostnadslån för 6,4 procent eller 3,2 procent av prisbasbeloppet per vecka. Vidare redogjorde CSN för vad som står i de aktuella författningsbestämmelserna samt redovisade vilka belopp NN skulle kunna beviljas merkostnadslån med vid en beviljning med utgångspunkt på 3,2 procent respektive 6,4 procent av prisbasbeloppet.

CSN har i ett tilläggsyttrande anfört i huvudsak följande. NN bedriver heltidsstudier på en eftergymnasial utbildning under läsåret 2022/2023 och undervisningsavgiften för utbildningen uppgår till 47 000 kronor per termin. NN har ansökt och beviljats studiemedel motsvarande studier om 50 procent av heltid. Hon har samtidigt ansökt om merkostnadslån för hela undervisningsavgiften. Fråga i ärendet är om det är möjligt att lämna merkostnadslån för undervisningsavgift avseende heltidsstudier till en studerande som enbart uppbär ordinarie studiemedel för deltidsstudier. Enligt CSN:s uppfattning handlar frågan ytterst om huruvida det ska vara möjligt att lämna merkostnadslån för undervisningsavgifter för studier för vilka inga ordinarie studiemedel samtidigt lämnas. Både i studiestödslagen och studiestödsförordningen beskrivs de belopp som får utgå i form av olika stöd på samma sätt, angivet som en viss procentsats av prisbasbeloppet vid studier på heltid, vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid. Läst separat kan 3 kap. 13 c § studiestödsförordningen anses anvisa att merkostnadslån för undervisningsavgifter ska kunna lämnas med olika belopp enbart beroende av omfattningen av den studerandes studier. CSN anser dock att bestämmelsens utformning och innebörd måste tolkas utifrån ett sammanhang.

Enligt 3 kap. 14 och 15 §§ studiestödslagen får tilläggs lån och merkostnadslån lämnas *utöver* de belopp som lämnas enligt 3 kap. 11 §, dvs. utöver ordinarie studiemedelsbelopp. Av det följer att den omfattning som ordinarie studiemedel lämnas med också är tänkt att begränsa den omfattning som tilläggs lån och merkostnadslån kan lämnas med. Utan en sådan koppling skulle tilläggs lån och

merkostnadslån kunna lämnas fristående och helt oberoende av om den studerande samtidigt har ordinarie studiemedel. En tolkning av 3 kap. 13 c § studiestödsförordningen som innebär att enbart omfattningen av den studerandes studier, helt utan koppling till den omfattning den studerande samtidigt har beviljats ordinarie studiemedel, ska anses avgöra med vilka belopp merkostnadslån kan lämnas, skulle samtidigt innebära att även 3 kap. 14 § studiestödslagen och 3 kap. 11 a – c §§ studiestödsförordningen bör läsas på motsvarande sätt. En sådan tolkning skulle således innebära att merkostnadslån, men även tilläggsbidrag och tilläggsbidrag, kan lämnas enbart med hänsyn till omfattningen av den studerandes studier och helt utan koppling till om samma studerande även har ordinarie studiemedel för de aktuella studierna. CSN har i 8 kap. 4 b § CSNFS 2001:1 föreskrivit om att merkostnadslån för undervisningsavgifter endast kan lämnas till studerande som har studiebidrag för den utbildning och de veckor som merkostnadslånet gäller. Praxis vid CSN har hittills varit att formuleringen "[...] de veckor som merkostnadslånet gäller" syftar både till den kalendertid och den omfattning som ordinarie studiebidrag lämnas för. En tolkning av 3 kap. 13 c § studiestödsförordningen som innebär att merkostnadslån för undervisningsavgifter ska kunna lämnas med olika belopp som enbart är beroende på omfattningen av den studerandes studier skulle innebära ett underkännande av hela den aktuella bestämmelsen, både vad gäller kalendertid och omfattning. Detta eftersom en ordning som innebär att en heltidsstuderande som har ordinarie studiebidrag för heltidsstudier under 10 av 20 veckor respektive en heltidsstuderande som har ordinarie studiebidrag motsvarande 50 procent av heltid under 20 veckor kan få olika belopp i merkostnadslån skulle vara orimlig. CSN anser således att det följer av 3 kap. 15 § studiestödslagen och 8 kap. 4 b § CSNFS 2001:1 att merkostnadslån för undervisningsavgifter inte kan lämnas för studier eller delar av studier, för vilka den studerande inte samtidigt uppbär ordinarie studiebidrag. I det aktuella ärendet framgår att NN har studiemedel för deltidsstudier (50 procent av heltid) under höstterminen 2022 och vårterminen 2023. Merkostnadslån för hennes undervisningsavgifter bör därför enligt 3 kap. 13 b § studiestödsförordningen *högst* kunna lämnas med 1,6 procent av prisbasbeloppet per vecka under dessa perioder. Merkostnadslån bör samtidigt bara kunna lämnas för den del av dessa undervisningsavgifter som avser sådana delar av hennes studier som hon har ordinarie studiemedel för att bedriva. NN har ordinarie studiemedel motsvarande 50 procent av heltid. Undervisningsavgifterna avseende denna del av hennes studier motsvarar därför 50 procent av avgifterna för heltidsstudier, eller 23 500 kronor. NN beviljades den 19 juli 2022 också merkostnadslån för undervisningsavgifter med 23 500 kr för höstterminen 2022 och 23 500 kronor för vårterminen 2023. CSN anser därför att överklagandet bör avslås.

NN har fått möjlighet att inkomma med synpunkter på CSN:s yttrande och hon har inkommit med följande synpunkter. Hon har ansökt om ett merkostnadslån som skulle täcka hela den terminsavgift (47 000 kronor) för den skola som hon började den 15 augusti 2022. CSN beviljade dock endast hälften av det hon sökt om. I beslutet står att eftersom hon har studiemedel på deltid på eftergymnasial nivå kan hon endast få 1 545 kronor per vecka under år 2022. CSN hänvisade i beslutet till 3 kap. 13 c § studiestödsförordningen (2000:655). Där framgår att beloppet för merkostnadslån grundar sig i om man som student studerar på heltid eller deltid, det står inte att beslutet grundar sig i hur mycket man som student får i ordinarie

studiebidrag/studielån. Eftersom NN studerar på heltid anser hon att tolkningen av 3 kap. 13 c § studiestödsförordningen (2000:655) i beslutet från den 19 juli 2022 är felaktigt. Detta anser även en handläggare på CSN som i ett yttrande skriver att CSN anser att beslutet är felaktigt och ska ändras. Handläggaren har således gjort tolkningen att beslutet om att endast bevilja merkostnadslån, 50 procent, är felaktigt eftersom det i 3 kap. 13 c § studiestödsförordningen (2000:655) står att studietakten är det som styr hur stort belopp man kan beviljas för merkostnadslån och eftersom studierna bedrivs på heltid bör beslutet grunda sig i det och inte hur mycket studiebidrag/studielån hon sökt om. Hon har därefter mottagit ytterligare ett yttrande från en annan handläggare som menar att överklagandet ska avslås och hänvisat till flertalet paragrafer som enligt honom bör tas i beaktning när överklagandet bedöms. NN anser att eftersom hennes överklagandet grundar sig i beslut från den 19 juli 2022 där enbart 3 kap. 13 c § studiestödsförordningen (2000:655) tas upp så är de andra paragraferna irrelevanta för hennes överklagande. Det faktum att båda handläggarna skriver i sina respektive yttranden att CSN står bakom deras inställning är ett tydligt exempel på den oenighet som råder på myndigheten. NN vill understryka det faktum att hon ansöker om lån, det vill säga något hon kommer att betala tillbaka. NN bifogade ett intyg från skolan där det framgår att hon studerar på ett tvåårigt heltidsprogram och att studierna påbörjades den 15 augusti 2022 och beräknad examen är i juni 2024. Hon följer kursplanen och är hittills godkänd i de kurser som pågår.

Författningsbestämmelser

Bestämmelser om merkostnadslån finns i 3 kap. 15 § studiestödslagen (1999:1395) och i 3 kap. 13 – 13 c §§ studiestödsförordningen (2000:655).

Enligt 3 kap. 13 § studiestödsförordningen får merkostnadslån enligt 3 kap. 15 § studiestödslagen (1999:1395) lämnas för

1. utlandsstudier enligt 20 §,
2. undervisningsavgifter, och
3. andra skäligena merkostnader i samband med studierna.

Av 3 kap. 13 c § studiestödsförordningen framgår följande. Merkostnadslån för undervisningsavgifter får lämnas med ett högre belopp än det som anges i 13 b §, om avgiften avser studier på eftergymnasial nivå. För sådana undervisningsavgifter får merkostnadslån lämnas med ett belopp som för varje vecka högst utgör

- 6,4 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,
- 4,8 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och
- 3,2 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

Det högre lånebeloppet får lämnas med sammanlagt högst 3,2 procent av prisbasbeloppet gånger 240, vilket är det högsta antal veckor som studiemedel får lämnas för studierna enligt 3 kap. 8 § första stycket studiestödslagen (1999:1395). För vissa äldre studerande ska dock den begränsning av antalet veckor med studielån som gäller enligt 3 kap. 9 § studiestödslagen tillämpas.

Till en studerande som vid något tillfälle totalt har fått det högsta lånebeloppet enligt 13 b § eller andra stycket, får inte ytterligare merkostnadslån för undervisningsavgifter lämnas.

Av prop. 2012/13:152 s. 28 framgår bl.a. att enligt de bestämmelser som gäller idag kan en studerande läsa en dyrare utbildning på halvfart och få ut fullt merkostnadslån för undervisningsavgifter. Regeringen anser att merkostnadslån för undervisningsavgifter, i likhet med andra bestämmelser i studiestödsförfattningarna, bör justeras i förhållande till studieomfattningen. Enligt regeringens mening kan det även leda till att genomströmningen i utbildningarna ökar.

Nämndens bedömning

NN har sökt och beviljats halvtidsstudiemedel under läsåret 2022/2023 då hon bedriver studier på heltid. Frågan i ärendet är om hon kan beviljas merkostnadslån för hela undervisningsavgiften trots att hon endast har beviljats halvtidsstudiemedel.

Av 13 kap 13 c § studiestödsförordningen framgår att merkostnadslån får lämnas för vissa studier och där framgår också i vilken omfattning ett sådant lån kan beviljas. Utifrån enbart denna bestämmelse kan intrycket bli att merkostnadslån kan beviljas för studier utan koppling till i vilken omfattning studiemedel beviljats för studierna. I detta fall måste författningarna, såsom regeringen också ger uttryck för i prop. 2012/13:152, tolkas mer utifrån lagstiftningens systematik. Det innebär det att det inte enbart är skrivningen i 3 kap. 13 c § studiestödsförordningen som ska tillämpas, utan ett flertal andra bestämmelser i den aktuella lagstiftningen anknyter till frågan och ska därmed också vägas in i beslutet. Studiestödslagets 3 kap. satt i sitt sammanhang ger då stöd för att tolka den aktuella bestämmelsen i 3 kap. 13 c § studiestödsförordningen på så sätt att beviljade studiemedel i viss omfattning måste vara en förutsättning för beviljning av andra förmåner såsom merkostnadslån högst motsvarande samma omfattning.

NN har under läsåret 2022/2023 beviljats merkostnadslån för undervisningsavgift med 23 500 kronor per termin för studier på eftergymnasial nivå. Studierna bedrivs på heltid men NN har sökt studiemedel för halvtidsstudier. Hon har, i enlighet med resonemanget ovan, mot den bakgrunden beviljats sökt merkostnadslån för undervisningsavgift på eftergymnasial nivå i paritet med omfattningen på de studiemedel hon har beviljats. Då det saknas författningens möjlighet att göra undantag från 13 kap 13 c § studiestödsförordningen kan NN inte beviljas ytterligare merkostnadslån för undervisningsavgift för de aktuella studieperioderna. Överklagandet ska därför avslås.

Robert Dalman

Helena Engelholm

Beslut har fattats av Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Dalman, myndighetschef, samt ledamöterna Olof Edling, Gunilla Lavås, Staffan Ingmanson, Jonathan Sjölander och Helena Söderberg

Föredragande: Helena Engelholm

Kopia till CSN